

Foto Pexels

HONDERDEN SCHOLINGEN EN ONDERWIJS- MATERIALEN

Dat het online Onderwijsplatform palliatieve zorg op Palliaweb.nl in een behoefte voorziet, blijkt wel uit de cijfers. Het is vorig jaar bezocht door 70 duizend docenten, studenten, zorgverleners en andere belangstellenden, samen goed voor 200 duizend paginaweergaven. Wat heeft dit platform zoal te bieden, en hoe ziet de toekomst eruit?

TEKST GERBEN STOLK

'In de palliatieve zorg is het belangrijk van elkaar te weten wie wat doet in de zorgketen rondom de patiënt'

Het initiatief van O²PZ, in samenwerking met Palliatieve Zorg Nederland, bood begin dit jaar 168 bij- en nascholingen en 333 onderwijsmaterialen palliatieve zorg. Bezoekers kunnen dus kiezen uit een schat van informatie en hulpmiddelen, allemaal bedoeld om kennis en kennisoverdracht te bevorderen. En dat op alle opleidingsniveaus. Zoals de huisarts die zich wil verdiepen in palliatieve sedatie, de mbo-verzorgende niveau 3 die scholing krijgt over zorg in de stervensfase, of de medisch specialist die meer wil weten over hoe communicatie over levenseindebeslissingen met oudere migranten soepel kan verlopen. Of de docent die hbo-verpleegkundigen niveau 6 onderwijsmateriaal aanbiedt over het proces van gezamenlijke besluitvorming in de palliatieve fase. Voor al deze professionals kan het Onderwijsplatform palliatieve zorg op Palliaweb.nl het vertrekpunt zijn. Hier zijn niet alleen bij- en nascholingen te vinden, maar er staat ook onderwijsmateriaal waarmee opleiders hun voordeel kunnen doen in het zorgonderwijs over palliatieve zorg.

Toolbox en catalogus

Het platform, onderdeel van Palliaweb.nl, werd gelanceerd op 15 april 2021. Het beoogt de kennis en zorgkwaliteit te bevorderen van – toekomstige en bestaande – zorgprofessionals niveau 2 tot en met 8+, dus van helpenden zorg en welzijn tot en met medisch specialisten. De bezoeker treft scholingen aan in de catalogus, en onderwijs- en achtergrondmaterialen in de toolbox. Onder 'achtergrondmaterialen' wordt informatie verstaan die géén leerdoelen en opdrachten of werkvormen bevat. Dit materiaal dient dus puur als achtergrondinformatie, bijvoorbeeld op weg naar een opdracht.

Bundeling

De aanleiding om deze rijke faciliteit te creëren, was het inzicht dat het nuttig is een plek te hebben waar bij- en nascholingen en onderwijsmaterialen op het vlak van palliatieve zorg zijn gebundeld. Een plek bovendien die kwaliteit garandeert. Dat vertelt **Jojanneke Thiesen-van Staveren**, projectleider *Onderwijs palliatieve zorg: Klaar voor de toekomst!* bij O²PZ. "Er zijn veel scholingen en er zijn veel áánbieders van scholingen. Stel, je googelt als

zorgverlener op 'basiscursus palliatieve zorg'. Dan krijg je veel hits, maar die zeggen niets over de kwaliteit van de cursus. Ze maken ook niet duidelijk waarin de ene cursus verschilt van die van andere aanbieders. Hetzelfde geldt voor onderwijsmaterialen. Degenen die betrokken waren bij de oprichting van O²PZ, hebben al vóór de oprichting gezegd: 'Hoe mooi zou het zijn als geïnteresseerden alle kwalitatief goede bij- en nascholingen en onderwijsmaterialen in Nederland op één platform kunnen vinden.' Daar toe is kort na de oprichting een werkgroep opgezet."

Goede basis

Vrij snel kwamen de leden tot de slotsom dat er al een goede basis lag. Stichting Palliatieve Zorg Nederland (PZNL) had op Palliaweb.nl onderwijsmaterialen samengevoegd van twee belangrijke aanbieders: de ZonMw-projecten PASEMECO en EDUPAL, beide een initiatief van het Maastricht UMC+. De werkgroep stelde dat deze voorziening een mooie kans bood.

Thiesen-van Staveren: "Daarop hebben we aan PZNL voorgesteld om samen op te trekken. De reactie was positief. Het uitgangspunt was dat het Onderwijsplatform palliatieve zorg op Palliaweb.nl te vinden zou zijn, met de *look & feel* van O²PZ. We wilden er ook filters aan laten toevoegen. Dat een bezoeker bijvoorbeeld een functie kan aanklikken, waarna het aanbod zichtbaar wordt voor professionals met die functie. Of dat je in het aanbod een selectie maakt op basis van CanMEDS-rollen of het soort onderwijsmateriaal. Heb je bijvoorbeeld behoefte aan casuïstiek, of zoek je naar een video of een animatie?"

Beoordelen

Een andere benodigde slag was de beoordeling van de bestaande PASEMECO- en EDUPAL-materialen. Voldeden die aan de kwaliteitscriteria van het Onderwijsplatform palliatieve zorg? Een voorwaarde voor plaatsing van een onderwijsmateriaal is bijvoorbeeld dat in de informatie leerdoelen staan vermeld. Die moeten verband houden met het door O²PZ opgestelde *Onderwijsraamwerk palliatieve zorg*, waarvan inmiddels versie 2.0 beschikbaar is. **Thiesen-van Staveren:** "Het *Onderwijsraamwerk palliatieve*

'Een toetsvraag moet gepaard gaan met achtergrondinformatie die gebaseerd is op goede bronnen'

zorg 2.0 laat voor verschillende niveaus de kaders zien waarbinnen de professional zich moet kunnen bewegen. De CanMEDS-rollen worden uitgeschreven: wat moet je kennen en kunnen?" Er zijn raamwerken voor alle opleidingsniveaus in de zorg. O²PZ formeerde een Screeningscommissie, waar ook PZNL in was vertegenwoordigd, die de materialen tegen het licht ging houden. Dat leverde drie scenario's op. Eén: het materiaal voldoet meteen aan de criteria. Twee: het materiaal kan na aanpassingen door de ontwikkelaar alsnog toegang krijgen tot het platform. En drie: het materiaal valt buiten de boot.

Tot op de dag van vandaag is de Screeningscommissie essentieel voor de inhoudelijke kwaliteit op het platform. Daar is allang veel meer te vinden dan alleen PASEMECO- en EDUPAL-materialen. Andere aanbieders kunnen via een formulier kenbaar maken dat ze ook scholing of onderwijsmateriaal willen etaleren. De commissie beoordeelt de aanvragen en geeft normaal gesproken binnen twee weken uitsluitsel.

Aansluiten bij doelgroep

"Een voorbeeld van een criterium is dat een bij- of nascholing of onderwijsmateriaal aansluit bij de meest actuele richtlijnen over palliatieve zorg." Dat vertelt **Marjolein**

Verkammen. Zij is namens PZNL actief als programmacoördinator Nationaal Programma Palliatieve Zorg en zorgt er samen met Thiesen-van Staveren voor dat de commissieleden hun werk kunnen doen. "Een ander criterium is dat het materiaal daadwerkelijk aansluit bij de doelgroep waarvoor de aanbieder zegt het te hebben ontwikkeld. Dat is belangrijk voor docenten. Als een docent zoekt naar onderwijsmateriaal palliatieve zorg op mbo-niveau, mag het bijvoorbeeld geen handelingen beschrijven waartoe de doelgroep niet bevoegd is."

De Screeningscommissie telt zes leden en krijgt daarbij ondersteuning van Thiesen-van Staveren en PZNL, die ook de content op de website plaatst. Dankzij de aanwezigheid van een arts, arts in opleiding, geestelijk verzorger, Verpleegkundig Specialist en twee hbo-docenten is zowel de zorginhoudelijke als onderwijskundige expertise vertegenwoordigd. "Het zijn gepassioneerde mensen", zegt Verkammen, "mensen met hart voor zorg en onderwijs."

Overzichtelijk

Een bij- of nascholing wordt in principe beoordeeld door één lid. Is er twijfel, dan kijkt een tweede lid mee. Onderwijsmaterialen worden voorgelegd aan twee leden. Komen zij niet tot consensus, dan beoordeelt ook een derde commissielid de informatie.

Verkammen: "De commissie helpt ook het Onderwijsplatform palliatieve zorg overzichtelijk te houden, zodat bezoekers makkelijk hun weg vinden naar de gewenste informatie. Misschien gaat een materiaal bijvoorbeeld vooral over zorghandelingen in de stervensfase, maar heeft de aanbieder bij zijn aanvraag ook andere labels – thema's – aangevinkt. Dan verwijderd de commissie bijvoorbeeld het label 'proactieve zorgplanning'. Soms ontbreekt er in de informatie over scholingsmateriaal een concrete leeropdracht. In dat geval verzoekt de commissie de aanbieder die er alsnog in te verwerken. Lukt dat niet, dan kan de informatie eventueel nog als achtergrondmateriaal op het platform worden geplaatst."

De Screeningscommissie is er niet alleen voor de beoordeling van afzonderlijke aangeboden scholingen. De leden evalueren ook drie of vier keer per jaar de kwaliteitscriteria: is er bijvoorbeeld een aanpassing nodig, omdat twee commissieleden afwijkende oordelen hebben geveld over ingezonden onderwijsmateriaal palliatieve zorg? Wat vinden de andere leden van hun argumentaties?

Interprofessioneel

Het is niet voor niets dat het *Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0* een essentiële rol speelt bij de beoordeling van ingezonden scholingsmaterialen. Palliatieve zorg is doorgaans een kwestie van samenspel; veel zorgverleners staan in dienst van de patiënt en vaak ook de naasten. Zij moeten dus interprofessioneel kunnen samenwerken. Daar dienen zij op voorbereid te worden. Het *Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0* voorziet hierin, in de vorm van het *Interprofessioneel samenwerkingsmodel palliatieve zorg*.

Thiesen-van Staveren: "O²PZ heeft dit model ontwikkeld, omdat we vinden dat het bij uitstek in de palliatieve zorg belangrijk is om precies van elkaar te weten wie wat doet in de zorgketen voor de patiënt."

Interprofessioneel samenwerkingsmodel
palliatieve zorg

Ze vervolgt: "Het model beschrijft de reis die de patiënt aflegt: van diagnose tot overlijden: Uit welke fases bestaat deze *patient journey*, welke activiteiten horen daarbij en welke competenties worden daarbij gevraagd? Welke zorgprofessionals werken samen in een bepaalde palliatieve fase en van wie worden de beschreven competenties verwacht? Als je dát weet, kun je de taakverdeling erop aanpassen." Een docent of opleider heeft de mogelijkheid de specifieke activiteiten voor een beroep in het onderwijs toe te passen. Via eenvoudige filteropties kan hij of zij alle taken en gedragsuitingen van zorgverleners op elk niveau inzien.

Uitlichten

Het Onderwijsplatform palliatieve zorg is voortdurend in ontwikkeling; vanaf de eerste dag wordt gestreefd naar verbetering. Welke ambities zouden dit jaar moeten worden gerealiseerd? "We hopen bepaalde onderwijsmaterialen uit te gaan lichten", zegt **Thiesen-van Staveren**. "Neem een onderwerp als *advance care planning*. Daarover zijn op het platform veel materialen te vinden. Sommige docenten blijken het lastig te vinden een keuze te maken. Het zou daarom nuttig zijn als ze kunnen beginnen bij een algemene introductie over dat onderwerp. Op het platform zouden bijvoorbeeld vijf materialen over de hoofdlijnen van *advance care planning* kunnen worden uitgelicht. Voor verdieping en specifieke onderdelen kunnen ze later dan terecht bij andere materialen."

'De scholingen en onderwijsmaterialen sluiten aan bij de meest actuele richtlijnen'

Verkammen: "Het zou dus nadrukkelijk niet gaan om zoiets als een top-vijf, om 'de favorieten van de Screeningscommissie', maar om een overzicht van een goede eerste kennismaking met het thema."

Mbo-niveau

Speciaal voor docenten en opleiders die werken met studenten en zorgverleners op mbo-niveau heeft O²PZ, samen met andere betrokkenen, het Keuzedeel palliatieve zorg mbo gecreëerd op het Onderwijsplatform palliatieve zorg. "Wij hadden al goede materialen, maar O²PZ maakt het alleen maar beter", zegt **Ina Keijzers**. Zij is ontwikkelteamleider bij Consortium Beroepsonderwijs, dat examens en onderwijsmaterialen ontwikkelt voor opleidingen in onder meer zorg en welzijn. "Het keuzedeel Verdieping palliatieve zorg bestond al langer, er was destijds door ons al vorm en inhoud aan gegeven. Na kennismaking met O²PZ hebben we ervoor gekozen om zowel het basisdeel als het verdiepende keuzedeel te verrijken met materialen van O²PZ."

Betrouwbaar

Will de Groot-Bolluijt is bij Prove2Move projectleider van de Kennistestbank, het onderdeel dat formatieve toetsitems maakt. Over de samenwerking met O²PZ zegt zij: "Op het Onderwijsplatform palliatieve zorg zijn veel mooie en nuttige materialen te vinden. Om dit bij docenten breder onder de aandacht te krijgen, heeft O²PZ in 2022 contact gezocht met Prove2Move en ConsortiumBO. De gedachte is dat ontwikkelaars van onderwijsmaterialen op het onderwijsplatform betrouwbare informatie kunnen vinden over palliatieve zorg." Ze vervolgt: "Wij zijn er blij mee. Een toetsvraag is niet alleen toetsvraag; een vraag moet gepaard gaan met achtergrondinformatie die gebaseerd is op goede bronnen. Wat is er nu mooier dan een student die na een verkeerd antwoord nieuwsgierig wordt hoe het dan wél zit, en vervolgens kan doorklikken naar een bron die aansluit bij de huidige ontwikkelingen. Zo kan de student al vragen makend leren. O²PZ is een gids naar betrouwbare bronnen over palliatieve zorg. Voor Prove2Move is het een feestje om vragen te maken die aansluiten bij dat materiaal."

'Het keuzedeel is bedoeld om je te verdiepen, dat kan pas als je een basis hebt'

Goed voorbereiden

De Groot-Bolluijt: "Eigenlijk vinden wij dat alle verpleegkundigen en verzorgenden meer over palliatieve zorg zouden moeten weten. In het landelijke kwalificatiedossier mbo-vp en vz-ig is het heel algemeen beschreven en niet verder uitgewerkt. Dat kan betekenen dat studenten ook weinig kennis hierover aangeboden krijgen. Dat deze kennis hard nodig is, blijkt uit de publicatie *Kerncijfers Palliatieve Zorg 2019* van PZNL, waar wordt geschat dat bij ongeveer 70 procent van de sterfgevallen mogelijk behoefte is geweest aan palliatieve zorg. De Groot-Bolluijt: "Prove2Move en ConsortiumBO werken landelijk samen met de bedrijfstakgroep Zorg, Welzijn & Sport (ZWS) van de MBO Raad aan de *Body of Knowledge*. Dat is een vertaling van de kenniscomponenten van het kwalificatiedossier naar concrete thema's en onderwerpen. In afstemming met O²PZ zijn in de herziene *Body of Knowledge* zowel voor mbo verpleegkunde als voor verzorgende-ig, de verschillende onderdelen van palliatieve zorg opgenomen."

Ina Keijsers van ConsortiumBO vult aan: "Waar je als verzorgende of verpleegkundige ook werkt, de kans is groot dat je patiënten tegenkomt die palliatieve zorg nodig hebben. Het zou dan ook voor iedereen een belangrijk deel van de opleiding moeten zijn."

Oefenopdrachten

Na de eerste contacten met O²PZ bouwde ConsortiumBO in het Keuzedeel palliatieve zorg lesmateriaal in dat op het Onderwijsplatform palliatieve zorg staat.

Keijsers: "Dit doen we binnen onze oefenopdrachten. Het keuzedeel is bedoeld om je te verdiepen, en dat is pas mogelijk als je een basis hebt. Daarom hebben we ook een basisdeel ontwikkeld en ook hier materialen van het Onderwijsplatform palliatieve zorg in opgenomen. Iedereen die onze onderwijsmaterialen gebruikt voor het volgen van een mbo-opleiding verpleegkunde, verzorgende, dokters-assistent of maatschappelijke zorg, krijgt toegang tot deze specifieke materialen." Het voordeel van het Onderwijsplatform palliatieve zorg voor docenten is dat zij panklare onderwijsmaterialen tot hun beschikking hebben. **Keijsers:** "Het aanbod is gevarieerd. De docent kan bijvoorbeeld selecteren op onderwijsvorm. Is er

behoefte aan het doen van opdrachten in groepsverband of gaat het om het bekijken van een video? Bijvoorbeeld bij het onderwerp euthanasie maken wij gebruik van de filmpjes die op het Onderwijsplatform palliatieve zorg van O²PZ staan."

Aanvullen

Aan de hand van onderwijsmateriaal op mbo-niveau 4 demonstreert Keijsers hoe O²PZ en ConsortiumBO elkaar aanvullen. "Het gaat om de oriënterende vragen in het onderdeel 'Verkennen'. De student wordt gevraagd naar het Onderwijsplatform palliatieve zorg te gaan en daar 'Thema 1 Introductie en werkvelden' te kiezen. Daarna bekijkt de student in het onderdeel 'gevorderde' bijvoorbeeld de casus van mevrouw D, of de casus COPD. Aansluitend beantwoordt de student vijf vragen en bespreekt deze met medestudenten. Vervolgens gaat de student verder naar opdracht 2, die is gemaakt door ConsortiumBO en leest daar: 'Om op de hoogte te zijn van wat jouw aandeel in de palliatieve zorg kan zijn, moet je eerst weten wat het is en hoe een organisatie daar over denkt. Daarom krijg je een aantal oriënterende vragen te zien.' Waarna de student bijvoorbeeld beantwoordt met welke disciplines hij of zij vooral samenwerkt in de palliatieve zorg, of wat advance care planning inhoudt." Keijsers is zeer tevreden over de samenwerking met O²PZ en de toegevoegde waarde die het Onderwijsplatform palliatieve zorg oplevert. "Vergeet niet: je kunt palliatieve zorg bij een cliënt maar één keer goed doen. Daar moet je dus optimaal op voorbereid zijn."

Toekomst

Rest nog de vraag hoe het verder gaat met het platform als op 1 november 2024 O²PZ ophoudt te bestaan. Het project *Onderwijs palliatieve zorg: Klaar voor de toekomst!* heeft als doel om de resultaten van O²PZ uit de afgelopen drie jaar duurzaam te verankeren, waaronder dit Onderwijsplatform. De Screeningscommissie en leden van de Onderwijsknooppunten palliatieve zorg, die zich inzetten voor optimalisatie van het onderwijs, zijn er nauw bij betrokken.

Thiesen-van Staveren: "O²PZ heeft in de afgelopen jaren met succes aan het platform gewerkt en het daarvoor

benodigde *Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0*, de Screeningscommissie en de Onderwijsknooppunten palliatieve zorg. Dit hele pakket moet goed geborgd worden. We willen ervoor zorgen dat er na 1 november een eigenaar is die het platform levend houdt."

Verkammen: "O²PZ en PZNL hebben samen opgetrokken om het Onderwijsplatform palliatieve zorg te realiseren. Het lijkt ons als PZNL daarom logisch om ook het traject richting borging te zien als een coproductie, mede omdat het platform is ondergebracht op Palliaweb, dat wordt beheerd door PZNL. En wat betreft de verdere toekomst: PZNL zou graag de partij zijn die de kwaliteit van het platform mede bewaakt."

Meer informatie over het Onderwijsplatform palliatieve zorg: palliaweb.nl/onderwijs-en-opleiden-palliatieve-zorg. Op het onderwijsplatform is ook een pagina te vinden over de Onderwijsknooppunten palliatieve zorg en de ambassadeurs

Meer informatie over het Keuzedeel palliatieve zorg mbo: palliaweb.nl/onderwijsmaterialen/keuzedeel-palliatieve-zorg-mbo

Ina Keijsers, ontwikkelteamleider bij Consortium Beroeps onderwijs: 'Wij hadden al goede onderwijsmaterialen, maar O²PZ maakt het alleen maar beter.'

Jojanneke Thiesen-Van Staveren, Projectleider: 'We willen ervoor zorgen dat er na 1 november een eigenaar is die het platform levend houdt.'

Marjolein Verkammen, programmacoördinator Nationaal Programma Palliatieve Zorg: 'In de Screeningscommissie zitten mensen met hart voor zorg en onderwijs.'

Will Bolluijt, projectleider van de Kennistestbank bij Prove2Move: 'Alle verpleegkundigen en verzorgenden zouden meer over palliatieve zorg moeten weten.'

Scannen op competenties

Houvast bieden aan zorgverleners die willen weten waar hun ontwikkelmogelijkheden liggen op het vlak van palliatieve zorg. En vervolgens suggesties doen voor scholingen die aansluiten op hun behoeften. Dáárin voorziet de **Competentiescan Palliatieve Zorg**, die bedoeld is voor verzorgenden, verpleegkundigen en artsen.

Hoe werkt het? Stel, een verpleegkundige wil de scan doen. Dan beantwoordt zij of hij vragen over kennis, vaardigheden en attitude. Een voorbeeld van een kennisvraag is: 'Wat weet je over het markeren van de palliatieve fase?' De antwoordmogelijkheden: niets, weinig, voldoende en veel. Een mogelijke vaardigheidsvraag: 'Hoe vaardig ben je ten aanzien van aandacht geven aan zingevingaspecten?' En een attitudevraag kan zijn: 'Hoe comfortabel ben je in jouw werksetting over het geven van steun bij sociale/psychische nood?' De scan duurt vijftien minuten, waarna de gebruiker meer duidelijkheid heeft over specifieke ontwikkelmogelijkheden en geschikte scholingen.

De competentiescan is te doen op: palliaweb.nl/onderwijs/competentiescan-palliatieve-zorg